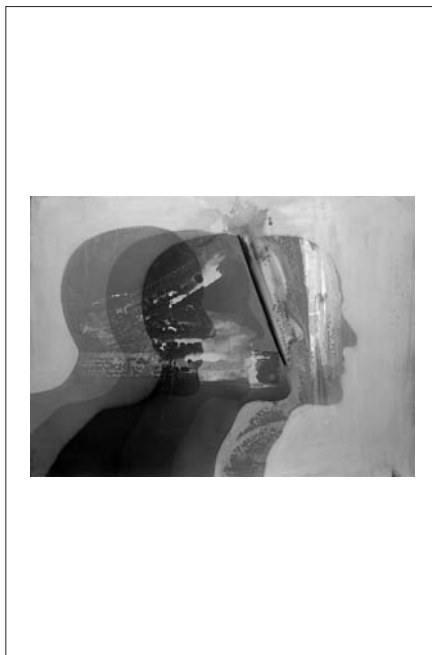

Memòria d'Emili Gómez Nadal

Emili Gómez Nadal (1907-1993) va ser un dels intel·lectuals més prometedors sorgits de la Universitat de València en el primer terç del segle XX, però la seua carrera com a professor i investigador va quedar decapitada per la victòria franquista de 1939, quan s'hagué d'exiliar a França. Només en 1970 havia tornat al seu país uns pocs dies. Malgrat això, durant tota la llarga absència mantingué bona part de l'atenció posada en els esdeveniments valencians —i els catalans, en general—, a través de la premsa i la comunicació epistolar amb alguns amics i familiars.

Durant l'ocupació alemanya de França (1940-1944) participà en la Resistència, amb càrrecs de responsabilitat. Però, cap a finals de la dècada de 1940, es va submergir en la vida privada, per causes que encara no es coneixen del tot; en part, les més evidents, de caire personal, però potser també mogut per un cert desengany polític respecte a la realitat del comunisme —era època de purgues contra militants que havien resistit o havien estat en camps de concentració nazis—, un desencís raonat i meditat, que s'aniria incrementant amb el pas dels anys sense que es manifestàs a través de cap signe públic. Durant aquest llarg període, primer a París, després a Valence d'Agen, un petit poble pròxim a Tolosa de Llenguadoc on es va retirar en jubilar-se del treball de documentalista i traductor a la CGT —la central sindical comunista—, anà escrivint en uns petits quaderns escolars records de la seua vida diària, observacions sobre la política francesa i espanyola, reflexions sobre la situació de la llengua i la cultura catalanes, sobre el país —d'aquestes notes va nàixer el seu llibre *El País Valencià i els altres* (1972). Foren uns quaranta anys d'escriptura continuada de la qual s'ha conservat una part que aviat serà editada per la Càtedra Joan Fuster, en la seua col·lecció dins Publicacions de la Universitat de València.

Aquests diaris pertanyen a l'última etapa de la seua vida i són un document emocionant i molt sovint terrible, en què la presència de la mort és constant, com la d'alguns difícils problemes familiars i, com a fons, la preocupació pel que passava al País Valencià, en plena escalada anticatalanista, durant la Transició. Difícilment es trobarà en

la literatura dietarística contemporània en català un text semblant.

Gómez Nadal va ser un dels promotors d'Acció Cultural Valenciana i col·laborador del butlletí *Acció Valenciana* (1930-31). Participà en la *Agrupació Valencianista Republicana* (1930) i fou membre del comitè polític. Col·laborà en *Avant*, l'òrgan de l'AVR (1930-31) i en el setmanari *El Camí* (1932-34). Intervingué en les negociacions que dugueren a l'acord ortogràfic que es plasmà en les Normes de Castelló (1932).

A la capital francesa, enmig d'importants esdeveniments polítics arreu d'Europa, que anunciaven les imminents agressions nazis, s'interessà pel comunisme. Retornat a València, va prendre contacte amb el PCE i amb la *Unión de Escritores y Artistas Proletarios* que encapçalava Josep Renau, va col·laborar a *Nueva Cultura* i presidí el *Sindicat d'Ensenyament Mitjà* i Superior de la UGT mentre mantenia la relació amb el valencianisme, escrivint a *La República de les Lletres* i com a vocal de Proa.

La sublevació del 1936 el va sorprendre a Madrid, on feia un curs de doctorat, en què va conèixer Teresa Andrés, amb la qual es va casar aquell mateix any. En esclatar la guerra s'integrà en els nuclis inicials del Quinto Regimiento i des de Madrid col·laborà al diari valencià *Verdad*, controlat per socialistes i comunistes.

A primeries de 1937 fou nomenat secretari de Wenceslao Roces, sots-secretari del Ministeri d'Instrucció Pública. Pel mateix temps, en fundar-se l'Institut d'Estudis Valencians, en fou designat membre. Participà en la redacció de la ponència llegida per Carles Salvador, en representació del País Valencià, al II Congrés Internacional d'Escriptors per a la Defensa de la Cultura.

Mobilitzat l'any 1938 per a la guerra, malgrat els seus problemes físics —havia patit la poliomielitis de petit i va quedar coix d'una cama—, va dirigir la Biblioteca Central Militar i va ser membre d'una comissió encarregada de redactar una història de la Guerra d'Espanya.

Vençuda la República, passà a França i, amb Teresa Andrés, s'instal·là a París, on va treballar amb el comitè de suport als exiliats dirigit per Louis Aragon i al Servicio de Emigración de Refugiados Españoles (SERE). El 1940, en envair França les tropes de Hitler, Nadal fou reclamat perquè reorganitzàs el PCE en la zona ocupada. Elegit secretari general de l'organització que restava al territori sota control alemany, s'encarregà de buscar, entre els exiliats espanyols, gent preparada per a formar part de les xarxes armades de la Resistència. Després treballà en propaganda i, en 1942, en l'organització de la *Unión Nacional Española*.

Alliberat l'estat francès, participà en revistes dels comunistes exiliats: *Boletín de la Unión de Intelectuales Españoles en Francia*, *Independencia* i *Cultura y Democracia*.

Finalment, vingué el silenci públic, mentre anava creixent el diari privat que ara podem llegir, ni que siga en part, com un testimoni d'allò que pretenen que no recordem, però que constitueix un dels elements més valuosos de la nostra memòria de poble.